

## سوالات تشریحی

- ۱- کدام یک از فیلسوفان یونان باستان از واژه «اتفاق» استفاده کرده و عقیده او را در این باره بنویسید.  
دموکریتوس، معتقد بود که ماده اولیه تشکیل دهنده جهان، اتم ها و ذرات ریز تجزیه ناپذیر و غیر قابل تقسیمی هستند که در فضای غیرمتمهای پراکنده بوده و به شکلی سرگردان حرکت می کرده اند. برخورد اتفاقی این ذرات سرگردان سبب پیدایش عناصر و اشیاء فعلی در جهان شده است.
- ۲- نظریه برخی دانشمندان زیست شناس و از جمله داروین در مورد پیدایش موجودات بر اساس اتفاق را توضیح دهید.  
آنان می گویند که از ابتدای پیدایش موجود زنده بر روی زمین ۳/۵ میلیارد سال می گذرد. طی این سال ها جانداران بی شماری پدید آمده اند اما بیشتر آنها، به علت ناسازگاری اندام ها و اعضای بدنشان با محیط زندگی از بین رفته اند. فقط آن دسته از جانداران که تغییرات اندامی شان «اتفاقا» سازگار با محیط بوده است؛ به حیات خود ادامه داده و رشد کرده اند و اگر در این میان تکاملی رخ داده، اتفاقی بوده است.
- ۳- به نظر برخی دانشمندان زیست شناس، از جمله داروین، چرا بیشتر جانداران از بین رفته اند؟  
به علت ناسازگاری اندام ها و اعضای بدنشان با محیط زندگی، از بین رفته اند.
- ۴- به نظر برخی دانشمندان زیست شناس، از جمله داروین، کدام دسته از جانداران توانستند به حیات خود ادامه داده و رشد کنند؟  
فقط آن دسته از جانداران که تغییرات اندامی شان «اتفاقا» سازگار با محیط بوده است
- ۵- یکی از اقدامات مؤثر و مهم فیلسوفان، در مورد مفاهیم عامیانه چه بوده است؟  
یکی از اقدامات مؤثر و مهم فیلسوفان، دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنها بوده است.
- ۶- کدام فیلسوف، دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنها را از وظایف فیلسوفان شمرده و در کتاب الهیات شفا خویش در مورد چه مفاهیمی سخن گفته است؟  
ابن سینا - هم درباره «اتفاق» و هم درباره «شانس» سخن گفته و تلاش کرده است نظر مردم را در مورد این مفاهیم تصحیح نماید.
- ۷- فرق اصل علیت و اصل سنخیت را در یک الی دو سطر بطور مختصر توضیح دهید. (همهانگ کشوری ۲۴ دی ۸۷)  
اصل علیت ارتباط و پیوستگی موجودات جهان را بیان می کند و اصل سنخیت نیز نظم و قانونمندی میان پدیده ها را آشکار می سازد.
- ۸- به ترتیب بگویید از سه اصل علیت، اصل وجوب بخشی علت به معلول و اصل سنخیت میان علت و معلول چه نتایج حاصل می شود؟  
ارتباط و پیوستگی - تخلف ناپذیری و حتمیت در نظام هستی - نظم و قانونمندی میان پدیده ها
- ۹- علت تامه و علت ناقصه را تعریف کنید.  
در آنجا که معلول ناشی از مجموعه چند عامل است که روی هم، علت پدید آمدن آن معلول اند، هریک از عوامل را «علت ناقصه» و مجموعه عوامل را «علت تامه» می نامند.

۱۰- اصطلاحات ذیل را تعریف کنید:

الف) اصل سنخیت: (ب) اصل وجوب بخشی به علت و معلول: (ج) علت ناقصه: (د) علت تامه:

الف) طبق این اصل، علت های خاص، معلول های خاص دارند و هر معلولی نیز از علت خاص خود سرچشمه می گیرد. (ب) اصل « وجوب بخشی » جهان را تابع رابطه ای ضروری و حتمی نشان می دهد؛ به گونه ای که اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین پیدا می کنیم که تحقق معلول ضروری و حتمی می شود و وجوب وجود پیدا می کند. (ج) در آنجا که معلول ناشی از مجموعه چند عامل است که روی هم، علت پدید آمدن آن معلول اند، هریک از عوامل را « علت ناقصه » می گویند.

(د) مجموعه عواملی که روی هم، علت پدید آمدن آن معلول اند را « علت تامه » می نامند.

۱۱- دو مورد از معانی اتفاق را بنویسید.

الف) میان علت و معلول آن رابطه حتمیت وجود ندارد.

ب) ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید و سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد.

۱۲- یک مورد از معانی اتفاق را با ذکر مثال بنویسید.

میان علت و معلول آن رابطه حتمیت وجود ندارد. چه بسا یک علت موجود شود اما معلول آن پدید نیاید؛ مثلاً همه عوامل پیدایش باران موجود باشند، اما باران نیارد و چه بسا یک معلول بدون وجود علت پیدا شود، مثلاً بدون وجود ابر و مانند آن، خودبه خود باران بیارد.

۱۳- یکی از معانی اتفاق این است که میان علت و معلول آن رابطه حتمیت وجود ندارد. این بیان را نقد کنید.

فلسوفی یافت نمی شود که به طور صریح و روشن با این معنا موافق باشد. همه فیلسوفان چنین اتفاقی را انکار می کنند و می گویند هر معلولی به علت نیاز دارد و نمی تواند بدون علت موجود شود. برخی از مردم که از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند، گاهی فکر می کنند که در برخی موارد، در عین وجود علت، معلول پدید نمی آید و براین اساس، می پندارند، میان علت و معلول، رابطه ضروری وجود ندارد.

۱۴- چرا برخی از فیلسوفان اسلامی این معنی از اتفاق که « ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید و سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد » را انکار کرده اند؟

زیرا آنان می گویند اگر کسی به طور جدی و دقیق اصل سنخیت میان علت و معلول را به طور جدی و دقیق انکار کند و پدید آمدن هر چیزی از هر چیزی را ممکن بداند، به هیچ کاری اقدام نخواهد کرد؛ مثلاً نمی تواند برای رفع عطش آب بیاشامد؛ زیرا میان آب و رفع عطش رابطه ای مشاهده نمی کند. علاوه بر این، چنین فردی نمی تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند و دلیل آن را به دست آورد. او حتی نمی تواند دانشمندان را به کشف علل پدیده ها دعوت کند. انکار اصل سنخیت، بی اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان را به دنبال دارد.

۱۵- به عقیده فیلسوفان اسلامی، پذیرش این معنی از اتفاق که « ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید » چه آثار و پیامدهایی به همراه خواهد داشت؟

هر کس به این معنی از اتفاق معتقد باشد، به هیچ کاری اقدام نخواهد کرد. علاوه بر این، چنین فردی نمی تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند و دلیل آن را به دست آورد. او حتی نمی تواند دانشمندان را به کشف علل پدیده ها دعوت کند. و بالاخره اینکه انکار اصل سنخیت، بی اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان را به دنبال دارد.

۱۶- در پاسخ این سؤال که آیا جهت گیری تحولات روی زمین از همان ابتدا به سمت پیدایش انسان بوده است یا اینکه این تحولات، به طور اتفاقی منجر به پیدایش انسان شده اند، فلاسفه به چند دسته تقسیم شده اند و عقیده هر یک را بیان کنید؟ در پاسخ به این سؤال، فلاسفه به دو دسته تقسیم شده اند:

یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم « اصل علیت » به « علل معتقدند و برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل اند، می گویند هر فرایند طبیعی و هر سیر تحولی در طبیعت، هدف خاصی را تعقیب می کند و سرمنزلی تعیین شده دارد؛ گرچه انسان ها به علت محدودیت های علمی نتوانند همه این اهداف را کشف کنند.

دسته دیگر از فیلسوفان که معمولاً به «علل معتقد نیستند، غایتمندی زنجیره حوادث را انکار می کنند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می آورند که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است.

۱۷- عقیده آن دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم « اصل علیت » به « علل معتقدند و برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل اند، را در مورد غایت جهان توضیح دهید.

یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم « اصل علیت » به « علل معتقدند و برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل هستند، می گویند هر فرایند طبیعی و هر سیر تحولی در طبیعت، هدف خاصی را تعقیب می کند و سرمنزلی تعیین شده دارد؛ گرچه انسان ها به علت محدودیت های علمی نتوانند همه این اهداف را کشف کنند

۱۸- عقیده آن دسته از فلاسفه که معمولاً به «علل معتقد نیستند، در مورد غایت جهان را بیان کنید. غایتمندی زنجیره حوادث را انکار می کنند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می آورند که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است.

۱۹- کدام دسته از فیلسوفان معتقدند که هر فرایند طبیعی و هر سیر تحولی در طبیعت، هدف خاصی را تعقیب می کند؟ فلاسفه ای که علاوه بر لوازم اصل علیت به علل معتقدند و برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل اند.

۲۰- کدام دسته از فیلسوفان غایتمندی زنجیره حوادث را انکار می کنند؟

فلاسفه ای که معمولاً به «علل معتقد نیستند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می آورند که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است .

۲۱- هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه ها در سمت چپ مرتبط است؟

- |   |                  |
|---|------------------|
| الف) از فیلسوفان یونان باستان معتقد به نظریه اتفاق              | ۱- داروین        |
| ب) نویسنده کتاب الهیات شفا.                                     | ۲- اتفاق         |
| ج) پذیرش آن زمینه ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است . | ۳- اصل سنخیت     |
| د) قبول اصل علیت با نفی آن هماهنگی دارد.                        | ۴- اصل علیت      |
| ه) بیانگر نظم و قانونمندی میان پدیده ها                         | ۵- ابن سینا      |
| و) بیانگر تخلف ناپذیری و حتمیت در نظام هستی                     | ۶- اصل وجوب بخشی |
| ی) از دانشمندان زیست شناس معتقد به نظریه اتفاق                  | ۷- دموکریتوس     |

الف: ۷    ب: ۵    ج: ۴    د: ۲    و: ۳    ه: ۶    ی: ۱

## سوالات پاسخ کوتاه

- ۱- کدام یک از فیلسوفان یونان باستان از واژه «اتفاق» استفاده کرده بود؟ دموکریتوس
- ۲- اینکه تمام اشیای پیرامون ما از اتم ها و ذرات بسیار ریز تجزیه ناپذیر و غیرقابل تقسیم تشکیل شده اند نظریه چه کسی است؟ دموکریتوس
- ۳- کدام یک از فیلسوفان یونان باستان، برخورد اتفاقی ذرات سرگردان در فضای غیرمتناهی را سبب پیدایش عناصر و اشیاء فعلی در جهان می داند؟ دموکریتوس
- ۴- کدام فیلسوف، دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنها را از وظایف فیلسوفان می شمارد؟ ابن سینا
- ۵- در مهم ترین کتاب فلسفی ابن سینا چه نام دارد؟ الهیات شفا
- ۶- ابن سینا در کتاب الهیات شفا در صدد بود نظر مردم را در مورد کدام مفاهیم تصحیح نماید؟ شانس و اتفاق
- ۷- پذیرش کدام اصل زمینه ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است؟ اصل علیت
- ۸- دو اصل از لوازم و فروع اصل علیت را نام ببرید. اصل سنخیت میان علت و معلول و اصل وجوب بخشی علت به معلول
- ۹- در پرتو کدام اصل، اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین پیدا می کنیم که تحقق معلول نیز ضروری و حتمی می شود و وجوب وجود پیدا می کند؟ اصل وجوب بخشی علت به معلول
- ۱۰- در پرتو کدام اصل، نظم خاصی در جهان برقرار می شود و و به ما می فهماند که هر چیزی نمی تواند منشأ هر چیزی شود و هر چیزی از هر چیزی پدید نمی آید؟ اصل سنخیت میان علت و معلول
- ۱۱- قبول اصل علیت با نفی کدام موضوع هماهنگی دارد؟ اتفاق
- ۱۲- دو اصلی که ارتباط و پیوستگی موجودات جهان و نظم و قانونمندی میان پدیده ها را معلوم می سازند به ترتیب کدامند؟ اصل علیت - اصل سنخیت میان علت و معلول
- ۱۳- عبارت « هر چیزی نمی تواند منشأ هر چیزی شود و هر چیزی از هر چیزی پدید نمی آید» بیانگر چه اصلی است؟ اصل سنخیت میان علت و معلول
- ۱۴- جمله « هر معلولی از علت خاص خود سرچشمه می گیرد.» بیانگر چه اصلی است؟ اصل سنخیت
- ۱۵- نام دوتن از فلاسفه اسلامی، را نام ببرید که نظریه اتفاق را انکار می کنند. ابن سینا، ملاصدرا، علامه طباطبایی
- ۱۶- انکار اصل سنخیت چه نتیجه ای می تواند در جهان به دنبال داشته باشد؟ بی اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان.
- ۱۷- چرا برخی از مردم می پندارند، میان علت و معلول، رابطه ضروری وجود ندارد؟ زیرا از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند.

## جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- به نظر دموکریتوس، مادهٔ اولیهٔ تشکیل دهندهٔ جهان، .... و ذرات ریز تجزیه ناپذیر و غیر قابل تقسیم و پراکنده در فضای .... هستند. اتم ها - غیرمتناهی
- ۲- به عقیده ....، فقط آن دسته از جانداران که تغییرات اندامی شان « .... » سازگار با محیط بوده است؛ به حیات خود ادامه داده و رشد کردند. داروین - اتفاقاً
- ۳- ابن سینا در «الهیات شفا» مهم ترین کتاب فلسفی خود، تلاش کرد نظر مردم را در مورد دو مفهوم .... و .... تصحیح نماید. اتفاق - شانس
- ۴- لوازم و فروع اصل علیت، عبارت است از ..... و ..... (همهانگ کشوری ۲۴ دی ماه ۸۷) وجوب علی و معلولی - سنخیت علت و معلول
- ۵- پذیرش اصل .... زمینه ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است. علیت
- ۶- با قبول این حقیقت که هر حادثه علتی دارد، به ... اجزای جهان با یکدیگر و .... پی می بریم. ارتباط - پیوستگی شان
- ۷- اصل « وجوب بخشی علت به معلول » جهان را تابع رابطه ای ... و ... نشان می دهد. ضروری - حتمی
- ۸- اصل « سنخیت میان علت و معلول » ... خاصی در جهان برقرار می کند. نظم
- ۹- طبق اصل سنخیت، ... های خاص، ... های خاص دارند و هر ... نیز از ... خاص خود سرچشمه می گیرد. علت - معلول - معلولی - علت
- ۱۰- .... و .... میان پدیده ها در جهان نتیجه و ثمره اصل سنخیت میان علت و معلول است. نظم - قانونمندی
- ۱۱- .... ناپذیری و .... نظام هستی از « اصل ضرورت علی و معلولی » استنتاج می شود. تخلف - حتمیت
- ۱۲- به هریک از عوامل که روی هم، علت پدید آمدن یک معلول را تشکیل می دهند، « علت .... » و به مجموعهٔ عوامل در پدید آمدن معلول، « علت .... » می گویند. ناقصه - تامه
- ۱۳- معنی دوم اتفاق این است که .... میان علت و معلول وجود ندارد و معنی سوم آن، نبودن .... و هدف خاص در حرکات و نظم جهان است؛ سنخیتی - غایت
- ۱۴- بسیاری از فلاسفه مسلمان، از جمله .... و .... اتفاق به این معنا که سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد را قبول نمی کنند. ابن سینا - ملاصدرا (علامه طباطبایی)
- ۱۵- نفی اصل علیت = قبول .... و نفی ..... (همهانگ کشوری ۲۴ دی ماه ۸۷) اتفاق - نظم
- ۱۶- انکار اصل ...، بی اعتباری همهٔ .... و پذیرش هرج و مرج در جهان را به دنبال دارد. سنخیت - علوم،
- ۱۷- .... یا .... اتفاق به معنای نبودن غایت و هدف خاص در حرکات جهان نیازمند دقت و تأمل بیشتر است، اثبات - نفی
- ۱۸- آن دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم « اصل علیت » به « .... معتقدند و برای مجموعهٔ هستی یک علت .... قائل اند، می گویند هر فرایند طبیعی و هر سیر تحولی در طبیعت، هدف خاصی را تعقیب می کند. عله العلل - حقیقی
- ۱۹- آن دسته از فیلسوفان که معمولاً به « عله العلل معتقد نیستند، .... زنجیرهٔ حوادث را .... می کنند. غایتمندی - انکار
- ۲۰- به عقیده فیلسوفان منکر عله العلل، وجود برخی از فرایندهای تکاملی در جهان امری .... است که از پیش .... و پیش بینی نشده است. اتفاقی - تعیین

## تعیین کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

- (۱) همه اقوام و ملل در گفت و گوهای روزمره، برخی امور را «اتفاقی» و «تصادفی» می شمارند. درست
- (۲) هیچ یک از فیلسوفان جهان از واژه «اتفاق» استفاده نکرده اند. نادرست
- (۳) به عقیده دموکریتوس ماده اولیه تشکیل دهنده جهان، اتم ها و ذرات ریز تجزیه ناپذیر و غیر قابل تقسیم هستند. درست
- (۴) به عقیده هراکلیتوس، برخورد اتفاقی ذرات ریز تجزیه ناپذیر و غیر قابل تقسیم و سرگردان، سبب پیدایش عناصر و اشیاء فعلی در جهان شده است. نادرست
- (۵) شکل دیگری از اتفاق در سخنان برخی دانشمندان زیست شناس، از جمله داروین، آمده است. درست
- (۶) به عقیده داروین، جانداران بی شماری در جهان به علت سازگاری اندام ها و اعضای بدنشان با محیط زندگی، از بین رفته اند. نادرست
- (۷) به نظر داروین، فقط آن دسته از جانداران که تغییرات اندامی شان «اتفاقا» سازگار با محیط بوده است؛ به حیات خود ادامه داده و رشد کرده اند و اگر در این میان تکاملی رخ داده، اتفاقی بوده است. درست
- (۸) امروزه، برخی از دانشمندان می گویند که جهان کنونی ما با یک انفجار بزرگ بیگ بنگ آغاز شده و به تدریج گسترش یافته است. درست
- (۹) دیدگاه برخی از دانشمندان درباره انفجار بزرگ بیگ بنگ، مفهوم «اتفاق» را تداعی می کند. درست
- (۱۰) برخی شانس را عامل موفقیت یا عدم موفقیت انسان ها می دانند. درست
- (۱۱) برخی معتقدند که شانس برخی از افراد بیشتر و شانس بعضی دیگر کمتر است. درست
- (۱۲) یکی از اقدامات مؤثر فیلسوفان، دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنها بوده است. درست
- (۱۳) فارابی در «الهیات شفا» مهم ترین کتاب فلسفی خود، تلاش کرده است نظر مردم را در مورد دو مفهوم «اتفاق» و «شانس» تصحیح نماید. نادرست
- (۱۴) پذیرش اصل «علیت» زمینه ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است. درست
- (۱۵) با قبول اصل سنخیت، به ارتباط اجزای جهان با یکدیگر و پیوستگی شان پی می بریم. نادرست
- (۱۶) اصل «علیت» جهان را تابع رابطه ای ضروری و حتمی نشان می دهد. نادرست
- (۱۷) اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یابد، تحقق معلول ضروری شده و وجوب وجود پیدا می کند. درست
- (۱۸) یک باغبان بر اساس اصل علیت بذر می کارد و آن را آبیاری می کند. نادرست
- (۱۹) اصل «ضرورت علت و معلول» نظم خاصی در جهان برقرار می کند. نادرست
- (۲۰) طبق اصل سنخیت، هر چیزی نمی تواند منشأ هر چیزی شود و هر چیزی از هر چیزی پدید نمی آید. درست
- (۲۱) طبق اصل ضرورت، علت های خاص، معلول های خاص دارند و هر معلولی نیز از علت خاص خود سرچشمه می گیرد. نادرست
- (۲۲) نظم و قانونمندی میان پدیده ها در جهان ناشی از اصل وجوب بخشی علت به معلول است. نادرست

- ۲۳) تخلف ناپذیری و حتمیت در نظام هستی، نتیجه و ثمره اصل سنخیت میان علت و معلول است. نادرست
- ۲۴) تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی از «اصل ضرورت علی و معلولی» استنتاج می شود. (هماهنگ کشوری ۵ اسفند ۸۷ درست
- ۲۵) یکی از معانی اتفاق این است که میان علت و معلول آن رابطه حتمیت وجود دارد. نادرست
- ۲۶) فیلسوفی یافت نمی شود که به طور صریح و روشن با معنای اول اتفاق با این بیان که میان علت و معلول آن رابطه حتمیت وجود دارد موافق باشد. نادرست
- ۲۷) برخی از مردم که از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند، گاهی فکر می کنند که در برخی موارد، در عین وجود علت معلول پدید نمی آید. درست
- ۲۸) برخی از مردم که از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند، می پندارند، میان علت و معلول، رابطه ضروری وجود ندارد درست
- ۲۹) به هریک از عوامل که روی هم، علت پدید آمدن یک معلول را تشکیل می دهند، «علت ناقصه» می گویند. درست
- ۳۰) مجموعه عوامل در پدید آمدن معلول را «علت تامه» می نامند. درست
- ۳۱) یکی از معانی اتفاق این است که ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید. درست
- ۳۲) یکی از معانی اتفاق این است که سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد. درست
- ۳۳) اتفاق به این معنا که سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد، از نظر همه فلاسفه و دانشمندان جهان قابل قبول است. نادرست
- ۳۴) بسیاری از فلاسفه، از جمله ابن سینا و ملاصدرا و علامه طباطبایی، اتفاق به این معنا که سنخیتی میان علت و معلول وجود ندارد را قبول نمی کنند. درست
- ۳۵) انکار اصل سنخیت، بی اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان را به دنبال دارد. درست
- ۳۶) نبودن غایت و هدف خاص در حرکات و نظم جهان است؛ یکی از معانی اتفاق است. درست
- ۳۷) اثبات یا نفی اتفاق به معنای نبودن غایت و هدف خاص در حرکات و نظم جهان نیازمند دقت و تأمل بیشتر است، درست
- ۳۸) فلاسفه ای که برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل اند، اتفاق به معنای نبودن هدف خاص در حرکات و نظم جهان را انکار می کنند. درست
- ۳۹) آن دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم «اصل علیت» به «عله العلل» معتقدند به اتفاق به معنای نبود غایت در جهان معتقد نیستند. درست
- ۴۰) به نظر فلاسفه معتقد به عله العلل، هر فرایند طبیعی و هر سیر تحولی در طبیعت، هدف خاصی را تعقیب می کند. درست
- ۴۱) آن دسته از فیلسوفان که معمولاً به عله العلل معتقد نیستند، غایتمندی زنجیره حوادث را انکار می کنند. درست
- ۴۲) به نظر فلاسفه معتقد به عله العلل، وجود برخی از فرایندهای تکاملی در جهان، امری اتفاقی است که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است. نادرست

## سوالات تستی

۱- کدام یک از فیلسوفان یونان باستان از واژه «اتفاق» استفاده کرده بود و کدام فیلسوف، دقت در مفاهیم عامیانه و نقد و تصحیح یا تعمیق آنها را از وظایف فیلسوفان می‌شمارد؟

(۱) دموکریتوس - فارابی (۲) هراکلیتوس - ابن سینا (۳) دموکریتوس - ابن سینا (۴) هراکلیتوس - فارابی

۲- کدام گزینه بیانگر نظر دموکریتوس در خصوص ماده اولیه تشکیل دهنده جهان است؟

(۱) جهان با یک انفجار بزرگ بیگ - بنگ آغاز شده و به تدریج گسترش یافته است.

(۲) برخورد اتفاقی اتم‌ها و ذرات ریز و غیرقابل تقسیم سرگردان در فضای غیرمتمنهای سبب پیدایش عناصر و اشیاء فعلی در جهان است

(۳) بر اثر تحولات پی در پی اولین موجودات زنده و ساده بر روی این کره پدید آمدند. سپس به تدریج با تحول این موجودات زنده، نوبت به خلق کامل‌ترین موجود زنده کره زمین، یعنی انسان رسید.

(۴) تحولات روی زمین از همان ابتدا به سمت پیدایش انسان بوده است.

۳- ابن سینا در در مهم‌ترین کتاب فلسفی یعنی .... در صدد بود نظر مردم را در مورد مفاهیم ... و... تصحیح نماید.

(۱) الهیات شفا - شانس - اتفاق (۲) اشارات و تنبیهات - اتفاق - شانس

(۳) الهیات شفا - شانس - غایتمندی (۴) اشارات و تنبیهات - اتفاق - غایتمندی

۴- پذیرش کدام اصل زمینه ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است و قبول اصل علیت با نفی کدام موضوع هماهنگی دارد؟

(۱) اصل سنخیت - شانس (۲) اصل علیت - اتفاق (۳) اصل سنخیت - شانس (۴) اصل علیت - اتفاق

۵- انکار اصل سنخیت چه نتیجه‌ای می‌تواند در جهان به دنبال داشته باشد و کدام فلاسفه، نظریه اتفاق را انکار می‌کند؟

(۱) بی‌اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان - داروین - دموکریتوس

(۲) بی‌اعتباری اصل علیت و پذیرش هرج و مرج در جهان - دموکریتوس - ابن سینا

(۳) بی‌اعتباری همه علوم و پذیرش هرج و مرج در جهان - ابن سینا - میرداماد

(۴) بی‌اعتباری اصل سنخیت و پذیرش هرج و مرج در جهان - فارابی - داروین

۶- جمله «هر معلولی از علت خاص خود سرچشمه می‌گیرد.» بیانگر چه اصلی است و چرا برخی از مردم می‌پندارند،

میان علت و معلول، رابطه ضروری وجود ندارد؟

(۱) اصل سنخیت - زیرا از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند.

(۲) اصل ضرورت - زیرا از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند.

(۳) اصل ضرورت - زیرا می‌پندارند که هر معلولی به علت نیاز دارد و نمی‌تواند بدون علت موجود شود.

(۴) اصل سنخیت - زیرا می‌پندارند که هر معلولی به علت نیاز دارد و نمی‌تواند بدون علت موجود شود.



۷- یکسانی آثار و خواص پدیده های طبیعی به اصل..... و تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی به اصل..... و ارتباط و پیوستگی بین پدیده ها به اصل..... مربوط می شود .

(۱) سنخیت - سنخیت - علیت

(۲) سنخیت - علیت - وجوب علی

(۳) سنخیت - وجوب علی - علیت

(۴) وجوب - وجوب علی - علیت

۸- با توجه به « اصل ضرورت علی و معلولی »، « اصل سنخیت » و « اصل علیت » به ترتیب کدام نتیجه استخراج می شود؟  
(سراسری ۸۷)

(۱) نظام معین هستی - تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی - ارتباط و پیوستگی موجودات جهان .

(۲) ارتباط و پیوستگی موجودات جهان - تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی - نظام معین هستی .

(۳) تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی - ارتباط و پیوستگی موجودات جهان - نظام معین هستی .

(۴) تخلف ناپذیری و حتمیت نظام هستی - نظام معین هستی - ارتباط و پیوستگی موجودات جهان .

۹- هر یک از مفاهیم « تناسب »، « تخلف ناپذیری » و « ارتباط » به ترتیب با کدام گزینه هماهنگی و تطابق دارد ؟

(۱) سنخیت علت و معلول - وجوب علی و معلولی - علیت .

(۲) وجوب علی و معلولی - سنخیت علت و معلول .

(۳) علیت - وجوب علی و معلولی - سنخیت علت و معلول .

(۴) علیت - سنخیت علت و معلول - وجوب علی و معلولی .

۱۰- هر یک از قضایای زیر به ترتیب با کدام معنی از معانی اتفاق هماهنگی و تطابق دارد ؟

همه عوامل پیدایش باران موجود باشند، اما باران نیارد - حرارت سبب یخ بستن آب شود - آفتاب سبب تاریکی شود

(۱) میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید - نبودن غایت و هدف خاص

(۲) رخ دادن حادثه پیش بینی نشده است - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید - نبودن غایت و هدف خاص در جهان

(۳) رخ دادن حادثه پیش بینی نشده است - نبودن غایت و هدف خاص در جهان - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید .

(۴) میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید .

۱۱- اگر گفته شود ، من امروز اتفاقی دوستم را دیدم و با او درباره فلان موضوع گفت و گو کردم معنای اتفاق این عبارت

این است که .....

(۱) رخ دادن حادثه پیش بینی نشده است .

(۲) ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید .

(۳) غایت و هدف خاص در حرکات جهان وجود ندارد .

(۴) میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد .

۱۲- به ترتیب کدام معنای اتفاق را همه فیلسوفان انکار می کنند و کدامیک را بسیاری از فلاسفه مسلمان و برخی از

فیلسوفان اروپایی ؟

(۱) ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید - میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد .

(۲) رخ دادن حادثه پیش بینی نشده است - نبودن غایت و هدف خاص در جهان

(۳) میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد - ممکن است از هر علتی هر معلولی پدید آید .

(۴) رخ دادن حادثه پیش بینی نشده است - میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد

۱۳- کدام دسته از فیلسوفان ، غایت‌مندی زنجیره حوادث را انکار می کنند؟

(۱) فیلسوفانی که معمولاً به «علة العلل معتقد هستند .

(۲) فیلسوفانی که معمولاً به علیت و لوازم آن معتقدند .

(۳) فیلسوفانی که معمولاً به «علة العلل معتقد نیستند .

(۴) فیلسوفانی که معمولاً برای مجموعه هستی یک علت حقیقی قائل اند .